

који оправдавају и регулишу поступак Инквизиције), затим италијанске (који показују развитак градова) и најзад француске изворе (из којих се види разлика феудалних обичаја и тенденција у краљевским ордонансама). Међу француским изворима од нарочито је интереса Црни кодекс из 1665 у коме је краљ регулисао положај робова црнаца у француским колонијама, извор о коме се мало жели да говори чак и у Француској.

Од осталих држава ова збирка обраћа пажњу на државе које су у време припремања рукописа биле у склопу источноевропских земаља. Тако, одељак о Албанији садржи врло опширан извод из Законика Леке Дукађина. Треба напоменути румунски и мађарске изворе, из којих је сачињен изванредно интеллигентан избор. Нарочито заслужују помињање Златне буле краља Андреје (1222) и Трипартитус вербација од 1517. — Од румунских извора ваља указати на изворе који су из времена додирала са Турском. Извора пре почетка XVI века нема.

Велика пажња редактора обраћена је пољским и чешким изворима. С обзиром на позно очување феудалног система у Пољској, редактор даје седам пољских извора (из раздобља од 1252—1791) указујући на феудални уставни поредак при крају XVIII века и дајући изворе које траже данашњи историчари. На пример, Одлука Сејма од 1652 о *liberum veto*. Што се тиче чешких извора, аутор је дао изворе из раздобља од 1229 до 1420, а нарочито је обраћена пажња на верске реформе и толеранцију у старој чешкој држави. Што се тиче бугарског права, дато је такође неколико извора закључно до XIV века.

Посебна пажња је обраћена југословенским изворима. Дати су врло опширни изводи из Законака Стефана Душана, Винодолског Закона и Поличког статута са доста коментара.

Штета што овај зборник не даје изворе руског и византиског феудалног права. Да има и тога, она би представљала скуп извора феудалног права целе Европе. Али и без тога, она је једна корисна читанка за опште образовање правника и извор за научно упознавање оних правних споменика који су и у њу уврштени благодарећи високој култури, интелигентној селекцији и великој марљивости њенога редактора.

Милан Бартош.

Henri Mazeaud: MÉTHODES GÉNÉRALES DE TRAVAIL. Edition refondue. Montchrestien, Paris, 1961, 125 pp.

Једна од битних реформи у универзитетској настави на правним факултетима у Француској, уведена декретом од 27 марта 1954, јесте увођење практичних вежби. Ове су вежбе првобитно биле факултативне али с обзиром на повољне резултате овог облика рада, оне су наведеним декретом постале обавезне. Организацији и методу рада ових практичних вежби посвећена је нарочита пажња. За што успешније извођење ових практичних вежби покренуте су и посебне збирке које служе као пример како се ове вежбе имају изводити. У таквој једној збирци *Nouveau guide des exercices pratiques pour les licences en droit et en sciences économiques*, проф. А. Мазо (Н. Mazeaud) објављује, сад већ у другом издању, прву свеску ове збирке која даје општа упутства за рад студената. Поред ове уводне књижице објављене су и друге свеске ове збирке, које студентима дају упутства за сваки предмет посебно. И ове друге књижице написали су и приредили професори Правног факултета у Паризу.

У уводу своје књижице проф. М. указује на недостатке ранијег система наставе у коме је наставник само предавао и није имао додирала са студентом већ га је углавном знао као купца једне од његових књига. Такав систем остављао је студенте без довољног контакта са наставницима и без упутстава за рад. Све је то доприносило да су студенти, пошто

се ослободе средњошколске строге дисциплине рада, нагло прелазили у ропство потпуне слободе. Указујући на ове недостатке ранијег француског система универзитетске наставе, проф. М. истиче да главни задатак високе наставе није само да студента научи одређеним појмовима и правилима већ више да изгради грађанина који ће упознати правни живот; научи да истражује; излаже и дискутује. То се све не може постићи само предавањима. Неопходан је непосредни и непрестани додир наставника и студента. Преко практичних вежби наставник води студента у његовом раду и тиме целиходније утиче на формирање будућег правника.

Ова прегледна и сажето изложена општа упутства за рад студената права, проф. М. је поделио у седам глава тако да је после увода посветио пажњу следећем: I. Како пратити предавања (са упутствима како се праве белешке) и како користити потребну литературу за рад; II. Вежбама (са излагањем о састављању писмених састава; о усменом испитивању; о усменом излагању и дискусији; о коментару судске праксе као и о истраживачком раду); III. Документацији и свим етапама документације; IV. О потреби плана за све облике рада са студентима; V. О језику и стилу правника; VI. Упутствима за јавна излагања и VII. Упутствима за припрему испита и за одговарање на испитима.

Ова изванредно корисна општа упутства за рад студената права, као и сва остала издања ове збирке, могла би бити подстрек да се и код нас покрене орговарајућа мала библиотека која би, према нашим потребама, нашим студентима дала општа и посебна упутства за њихов што успешнији рад.

Д. Ђ. Денковић

M. Long, P. Weil, G. Braibant: LES GRANDS ARRÊTS DE LA JURISPRUDENCE ADMINISTRATIVE (Collection de Droit public publiée sous la direction de R. Cassin et M. Waline), 3e éd, Paris, 1962, Sirey, 509 pp.

Као што је познато, француско управно право засновано је, углавном, на управносудској пракси. Зато је од изванредне користи појава ове збирке значајнијих одлука Државног савета. У познатим збиркама *Recueil Dalloz*, *Recueil Sirey* и свим француским правним часописима, посвећена је велика пажња судској пракси. Својим изванредним анализама уз поједине судске одлуке, најистакнутији француски правници допринели су развоју судске праксе и правне науке а посебно развоју управносудске праксе и управног права. Без прегледа ових примедба, у ствари малих студија, не би се имао прави увид у управно судство и управно право Француске.

Циљ збирке је да се објављивањем значајнијих одлука Државног савета, на сажет начин, представи у целини развој француске управносудске праксе. Ово је утолико пре било потребно у Француској што после изведене реформе управног судства (1953/54), управне спорове, по правилу, решавају, поред Државног савета, и управни судови у првом степену, па је и стога једна таква збирка била корисна за брже упознавање управносудске праксе. Уредници ове збирке, потпредседник Државног савета Р. Касен (R. Cassin) и проф. М. Валин (M. Waline), као и редактори збирке и уједно и писци коментара М. Лонг (M. Long), П. Вајл (P. Weil) и Ж. Бребан (G. Braibant) са успехом су остварили свој циљ.

При одабирању објављених одлука приређивачи збирке нису само прикупили и објавили значајније одлуке већ су код сваке одлуке у својим примедбама подвукли њен значај: за сваку примедбу могло би се рећи да представља врло сажету али и врло солидну анализу појединих значајнијих проблема француског управног права. Добра је страна ове збирке још и то што су писци коментара, тамо где то није било довољно јасно из саме одлуке, допунили излагање о чињеничном стању; посма-